

תוכנית ליבה לקידום החינוך ההלכתי בבתי הספר של הרשת תורת חיים

מקצועי מעניין משמעותי

* תוכנית זו מתבססת על המבוא ומטרות הלמידה של [תכנית הלכה](#) ברשת אוהלי יוסף יצחק. לפירוט ניתן לעיין בתוכנית.

אזכור

"... בודאי צריך הי' להתבונן בהאפשרויות לסדר, אשר בכל הכתות של התלמידים (ויש מקום לומר אפי' של התלמידות) ילמדו דינים והלכות הצריכות בחיי היום יומים. כיון שסוכ"ס זהו כל האדם, ולא המדרש עיקר אלא המעשה. ... אי איישר חילי, הייתי מנהיג זה בכל מוסדות חינוך בני ובנות ישראל אשר בכל העולם... וכדי לחזק לימוד הנ"ל כדאי לערוך בחינות במיוחד בדינים הצריכים, ואל בינתם אשען". (מתוך אג"ק מהתאריך ו' כסלו, תשט"ו)

ההלכה היא חלק מהתורה שבעל פה. באמצעותה ניתן לדעת, כיצד לקיים אורח חיים יהודי, לכן היא עומדת בבסיס קיומו של העם היהודי. הקפדה על קיום הלכה לפרטיה מתוך קבלת עול ויראת שמים, היא המהות ממנה נגזר היהודי בכלל והחסיד בפרט. החסידות מאירה את החשיבות של כל פרט בהלכה, ומעוררת בחסיד רצון והתלהבות לקיים מצוות בהידור, ואף לנהוג לפני משורת הדין.

חזון

החזון של תוכנית בהלכה מתבטא בידע והבנה, אשר יתורגם לחיי הרגש והמעשה. הוא מתמקד בשני תחומים: תחום הרגש והעשייה ותחום ההכרה. כמו כן, נתאר את החזון תוך התייחסות לבית הספר, למורים, ללומדים ולקהילה.

בית הספר יראה בהלכה מקצוע ליבה, ויחתור למצויינות בבקיאות, ידע והבנת ההלכה ובעידוד התלמידים להקפיד על יישומה בשמחה. הוא ימקם את ההלכה במרכז העשייה הבית ספרית. הדבר יתבטא בהקצאת משאבים: מורים מתאימים, מסגרת שעות, חדשנות בהוראתה, סדירויות של מגוון דרכי הערכה, הדרכת מורים, סדירויות ישיבות צוות בהלכה ומיזמים בית ספריים לעידוד יישומה.

הלומדים יראו בהלכה בסיס לזהותם החסידית ולכל אורח חייהם. יחושו מחויבות לקיום ההלכה הפרטית בהידור מתוך קבלת עול, יראת שמים והתלהבות.

הם יהיו סקרנים לחקור ולדעת את פסקי ההלכה, ויגלו בקיאות בפרטי ההלכה, מתוך הבנה של עקרונות הלכתיים ומיומנויות אורייניות שפתיות לפענוח טקסט הלכתי. כמו כן, הם יהיו מודעים לחשיבות של שאלת רב בכל התלבטות הלכתית.

הידע, המחויבות והחיבור להלכה יפרוץ את המרחב הכיתתי, ויורגש באווירה הבית ספרית; שיח הלכתי ויישום ההלכה בכל הזדמנות: בכיתה ביחס לחברים, בתפילה, בהפסקות ובטיולים. הרוח של ההלכה תתפשט גם בבתי הלומדים ובקהילה.

יציאת

בתום לימוד ההלכה התלמיד יצליח:

בתחום ההכרה:

1. לגלות בקיאות בהלכה
2. להבין את שפת ההלכה באמצעות הגדרה ושימוש במושגי תוכן ובסיס.
3. לפענח ולהבין (הבנה מפורשת וסמויה) טקסט הלכתי באמצעות הכרת גדרי ההלכה, מבנה ההלכה, מושגים ומקורות, תוך שימוש באסטרטגיות שפתיות של חשיבה מסדר גבוה כמו השוואה, הסקת מסקנות וכד'.
4. לקרוא בצורה רהוטה טקסט הלכתי או מקורות אחרים הקשורים להלכה כמו תפילות וכד'.
5. להסיק מהי ההלכה בהנהגה יומיומית. באמצעות בקיאות בהלכה, איתור ההלכה בספר ההלכה, הבנת העקרונות ההלכתיים בכל אירוע הלכתי או שאלת רב.
6. לחקור את ההלכה החל ממקורותיה ועד לפסקי ההלכה.
7. לנסח שאלת רב תוך שימוש במושגים הלכתיים.

בתחום הרגש והמעשה

1. להתבונן בחשיבה ביקורתית בערכים הנלמדים מההלכה.
2. לגלות סקרנות ועניין לדעת את ההלכה בכל תחומי החיים
3. ליישם את הלכה בהידור מתוך התלהבות.
4. לפנות לרב כאשר מתעוררת שאלה הלכתית.

קיצות היציאה

כיתות ד-ח.

לימוד מעמיק של ההלכה, מתוך הבנת הלשון הייחודית לה, דורש שליטה משמעותית באסטרטגיות ובמיומנויות של קריאה יעילה, אי לכך מיועדת התוכנית לשכבות גיל אלו.

סביבת לימודים וחומסי הוראה

ההוראה תתבסס על ספרי "הלכות והליכות" חלק א' וחלק ב' ושימוש באתר "[עולם תוכן הלכה](#)" של רשת חינוך חב"ד.

התכנים יהיו בהתאם לתוכנית הלימודים החדשה של הרשת, אשר על פיה, בנוסף להלכות החגים, נלמדים בכל שנה נושאים מרכזיים אחידים לכל שכבות הגיל שבקבוצת היעד, כדי ליצור שפה אחידה של הלכה בבית הספר ואף בבית, להוציא את לימוד ההלכה אל מחוץ לגבולות הכיתה ולתת לו במה מרכזית.

הלמידה תהיה עפ"י עקרונות גישת "[שבילי של הלכה](#)", גישה המשלבת אוריינות מקצועית של לימוד הלכה עם יצירתיות וחוויה. הגישה פותחה באופן מיוחד להשגת יעדי התוכנית תוך שימוש בחומרים שהופקו על פי גישה זו ומוגשים באתר, כולל העזרים המלווים לצורך הובלת תהליכי היישום בקרב התלמידים.

אסגרת ההוראה

לכלל בתי הספר: להטמעת התוכנית מסגרת השעות המחייבת היא 2 ש"ש

לבתי ספר "מיטיבי הלכה"

בכיתה ד - 2 ש"ש

בכיתות ה-ח-לפחות 3 ש"ש, בשעה השלישית נתמקד במיומנויות שפתיות בהלכה כמו: שפת ההלכה, קריאה רהוטה, מבנה ההלכה, השוואה, יצירתיות, הערכה וביקורת בעקבות הערכים בהלכה, חקר ועוד, ולכן ניתן יהיה להקצות את השעה הנוספת על חשבון שעת שפה.

שעות ההלכה יתוגברו לפי הצורך לקראת החגים ללימוד הלכות החג. מומלץ גם לשלב למידה רב תחומית עם שיעורי שפה, מדעים, אומנות ועוד.

פעילויות הוראה אמון אכילה

מעצם היות ההלכה "תורת חיים", אמון בית הספר על כך, שהתלמידים יישמו את הנלמד בתחומים השונים, במיוחד כשהם חלק מהוויית בית הספר.

מיזמים ופעילויות בית ספריות

1. הלכה שבועית (פעם בשבוע)
2. שואלין ודורשין (חגי תשרי ופסח)
3. כשרותא- כשרות בחברותא- בית מדרש לומדים ויוצרים בנושא כשרות שישה מפגשים, אחד מהמפגשים יהיה ערב הורים וילדים (שבט).
4. יום שיא בנושא סעודה וברכות (אייר)
5. חידון ארצי (סיוון)

אירועי הליכה

"...ומובן שנכונה במאוד מאוד בחינת התלמידים, והעיקר הדבור עמהם בפרטיות, אבל כפי הנראה במוחש מביא זה תועלת שלא בערך יותר, באם נוסף על כל הדבורים בועידה באופן רשמי, ישנה ג"כ שיחה באופן בלתי רשמי - מזה הקרוב לתלמיד יותר ואשר לפניו יכול לגלות כל לבו... בוודאי למותר להדגיש, שמהתועלת העיקרית בבחינות הנ"ל - באם אח"כ נוקטים באמצעים מתאימים לתיקון המגרעות אשר נמצאו".

(אגרות קודש יד, חורף תשי"ז עמ' 479)

כפ שרואים במכתב הרבי, למידה מקצועית משלבת אירועי הערכה ומדידה, כדי לאפשר למידה מבוססת נתונים, התוכנית מציעה אירועי הערכה מגוונים, השיקולים בבחירת אירועי ההערכה מתבססים גם על תוכנית הלימודים של הרבי בה הרבי מפרט אילו קטעים חשובים ללמוד בעל פה.

להלן אירועי הערכה:

1. שאלון מיפוי - תחילת שנה

2. מבדקים

מבדק 1: הקדמה לברכות, פרק ט: כללים בברכה ראשונה

מבדק 2: פרק יא דיני ברכות העץ האדמה ושהכל

מבדק 3: פרק י, כללים בברכה אחרונה

מבדק 4: פרק ב, נטילת ידיים לסעודה

מבדק 5: פרק ג, בציעת הפת וברכת המוציא

מבדק 6: פרק ד, דינים והנהגות בשעת הסעודה

מבדק 7: פרק ו, ברכת המזון

מבדק 8: פרק יג, דין קדימה בברכות

מבדק 9: פרק יז, ברכת הריח, פרק טו, ברכות הראייה

מבדק 10: פרק טז, ברכת שהחיינו, הטוב והמטיב ודיין האמת

3. מבדק יישומי נטילת ידיים כהלכה (לסעודה)

4. הערכה חלופית- מצוות התלויות בארץ

5. מבחן מסכם שנה

6. דיוק בקריאה - ברכת המזון

7. מבדק בעל פה

ברכה מעין 3 ובורא נפשות

ברכת זוכר הברית, ברכות הברק והרעם, ברכת עושה מעשה בראשית, ברכת האילנות, שהחיינו בנוסף לשימוש המורים יהיה מאגר של 'בנק הערות' מותאם לתעודת ההערכה. במאגר תהיה התייחסות לבקיאות בתוכן ובמיומנויות בהלכה.

גילוי התפקידים

המורה

חשוב מאוד כי שיעורי ההלכה יילמדו ע"י מחנך הכיתה, זאת מתוך הנחת היסוד, שההלכה היא לא רק לימוד אלא חינוך, והמחנך הוא זה, שמתוקף תפקידו, מוביל את התהליכים החינוכיים בכיתה. כך יוכל להתבצע על ידו ליווי הצעדים היישומיים והיוזמות בצורה משמעותית, ותתאפשר יותר גמישות בתגבור והרחבת שעות הלמידה לפי הצורך, במיוחד אם קורה ששיעורי ההלכה הקבועים לא מתקיימים בשבוע מסויים מסיבה כלשהי.

למורה יש אחריות וזכות גדולה לחנך את התלמידים ליראת שמים באמצעות התוכנית המקיפה, ולכן עליו להיות מעורב ולשתף פעולה כדי להטמיע את התכנים.

תחומי עשייה

- לחתור למצויינות בהלכה באמצעות שיעורים, מיזמים ועוד.
- להשתתף באופן פעיל פעילה במפגשי ההדרכה.
- להתאים את חומרי ההוראה לכיתתו מתוך שיקול דעת.
- להיות מעורב ולהתעדכן בכל המיזמים ופעילויות הערכה.
- להעריך את התלמידים ולבנות תוכניות התערבות בשיתוף הרכזת המותאמות לכיתה על סמך הנתונים
- לגייס את התלמידים וגם את ההורים להיות שותפים בתכנית.

המנהל/ת

מעורבות אקטיבית של המנהל היא קריטית להטמעת התוכנית. על המנהל להעמיד את התוכנית במרכז יעדי בית הספר, לתת לתוכנית במה בית ספרית - לשדר למורים ולתלמידים את חשיבותה, לשוחח על כך בהזדמנויות שונות, להתעניין בכיתות גם אצל התלמידים על ההתקדמות, על החוויה, על התרומה של התוכנית בלימוד וביישום, בכל מחצית להיכנס לכל כיתה ולערוך "מבחן מנהל" קצר.

מעקב ומעורבות בביצוע ובהתקדמות מהווים חלק משמעותי מתנאי ההצלחה!

תחומי העשייה:

- לשלב את ההלכה כמקצוע ליבה מוביל, להנחות את המורות לשלב בהלכה את התפיסה הפדגוגית הבית ספרית כמו הוראה דיפרנציאלית וכד'.
- להקצות רכז הלכה מתאים, ולקבוע סדירויות למפגשים עם הרכזת. במפגשים יהיה מעקב על הטמעת התוכנית מול המורים והכיתה, תיאום לעריכת "מבחן מנהל" ועוד.
- לשבץ את המחנכים להוראת מקצוע הלכה
- להקצות שעות במערכת ללימוד הלכה
- להקצות שעות לישיבת צוות הלכה

• להקצות זמן למפגשי הדרכה

• להקצות זמן ומשאבים נדרשים להפעלת היוזמות הייחודיות של התוכנית

הרכז/ת

כמו בכל מקצועות הליבה נחוץ למנות רכז הלכה / מורה מוביל בתחום. חשוב מאוד שהרכז יהיה בעל כישורי הובלה, ולקיחת אחריות על הוראת ההלכה, תהליכי הערכה ומדידה והפעלת היוזמות בבית הספר.

הרכז הוא, למעשה, יד-ימינו של המנהל בהובלת מהלך מינוף הוראת הלכה. תפקידו העיקרי הוא להעצים ולגייס את הצוות לעבודה מקצועית בשיתוף פעולה עם המדריך/ה מטעם הרשת.

תחומי העשייה:

- לסייע למורים בשימוש בחומרי ההוראה והיישום, ובניית תכניות עבודה מותאמות לכיתה על סמך נתונים.
- לשפר את דרכי הוראה של צוות המורים ע"י ארגון שיעורים לדוגמא, ייזום ביקורים בשיעורי מורים עמיתים.
- לעדכן את המורים בכל מידע רלוונטי לתחום הוראת ההלכה.
- לארגן ולהנחות מפגשי צוות - הליכה לימודית טיפוח אקלים לימודי- ערכי בבית הספר. (דיון ושיתוף ברעיונות, אתגרים, סיפורי הצלחה, התאמת חומרי הלימוד לכיתה וכו').
- לארגן את הפעילויות החוץ כיתתיות לפי התוכנית כמו ימי שיא וכד'.

המדריך/ה

התוכנית מלווה בהדרכה והתפתחות מקצועית של צוות המורים ושל רכזי הלכה ע"י מדריך/ה ארצי מטעם הרשת.

המדריכים עובדים בשיתוף ובשיקוף עם המנהל/ת, רכז המקצוע והמורים.

תחומי העשייה:

- לבנות תוכנית עבודה מותאמת ולעקוב אחר יישומה.
- להנחות את המורים לשימוש בחומרים המופקים במסגרת התוכנית; להתאים את הפעילות בהלימה לתפיסה הפדגוגית של בית הספר, להתאים את התוכנית לכיתה תוך הנחייה ללמידת עמיתים וללמידה דיפרנציאלית.
- להנחות את תהליכי ההערכה ואת תוכנית ההתערבות שאחריה.
- לעדכן את המנהל/ת בתהליכים.
- להנחות את הרכזת בתהליכי הליווי של הצוות, ולסייע בתכנון הליכה לימודית.

יהי רצון שהשתתפות בתוכנית זו תוסיף ביראת שמים, ותקרוב את ביאת המשיח בחסד וברחמים.

אגף לימוד קודש ברשת אוהלי יוסף יצחק

שנת תשפ"ו